

RESEARCH ARTICLE

Diyarbakır folklorunda hayvanlarla ilgili inanışlar üzerine bir araştırma

Özgül Küçükaslan^{1*}, Mustafa Uçar²

¹Dicle Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı,

²Dicle Üniversitesi, Veteriner Fakültesi 21280, Diyarbakır, Türkiye

Geliş: 24.06.2016, Kabul: 08.08.2016

*ozgul.kucukaslan@dicle.edu.tr

A study of beliefs related to animals in Diyarbakır folklore

Eurasian J Vet Sci, 2016, 32, 4, 220-228

DOI: 10.15312/EurasianJVetSci.2016422392

Öz

Amaç: Bu çalışmada, Diyarbakır yöresinde hayvanlarla ilgili halk inanışlarının tespit edilerek, konunun inanışların kökenleri ve insan-hayvan ilişkileri yönüyle değerlendirilmesi ve halk bilimi araştırmalarına katkı sağlanması amaçlandı.

Gereç ve Yöntem: Çalışmanın ana materyalini "bilgi derleme formları" aracılığıyla 100 kaynak kişiden edinilen veriler oluşturdu. Ocak-Haziran 2016 tarihleri arasında görüşülen kişilerden elde edilen bilgiler "içerik analizi" yöntemiyle değerlendirildi.

Bulgular: Çalışma ile Diyarbakır yöresinde geçmişten günümüze varlığını sürdürmekte olan 98 adet halk inanışı saptandı.

Öneriler: Belirlenen inanışlardan bazılarının evrensel olduğu, bir kısmının Orta Asya Türk inanışlarıyla ve Anadolu'da varlığını sürdüren inanışlarla aynı ya da benzer olduğu görülmektedir. Bu inanışların yörede hayvanlara karşı yaklaşımların nasıl olduğu konusunda önemli ipuçları verebileceği, insan-hayvan ilişkilerine olumlu ya da olumsuz yönde yansıtılabileceği ileri sürülebilir.

Anahtar kelimeler: Diyarbakır, folklor, hayvanlar, inanışlar

Abstract

Aim: In the study, it was aimed to determine the beliefs on animals in Diyarbakır folklore and to estimate these findings for human-animal relationships and origins of the beliefs, it was also aimed to contribute to the studies on the folklore researches.

Materials and Methods: The main materials used in this study were the data of "information collection forms" from the 100 source person. The information obtained from people interviewed between January-June 2016 was assessed by "content analysis" method.

Results: In this research 98 beliefs on animals were determined that still maintains its presence in Diyarbakır folklore from past to present.

Conclusion: It is seen that some of the beliefs on animals are universal, some of them are the same or similar with Central Asian Turk's beliefs and Anatolia. It can be said that this beliefs can give important clues about how the perspectives about animals in this region and this beliefs would be reflected the human-animal relationship within the positive or negative direction.

Keywords: Animals, beliefs, Diyarbakır, folklore

Giriş

İnanış kelimesi, sözlük anlamı itibarıyla “inanma işi, inanılan şey” olarak tanımlanmaktadır (TDK 2016). Halk inanışları, toplumun kültürel özellikleri hakkında önemli ipuçları veren, geleneğe dayalı inanma pratiklerini ifade etmektedir (Eroğlu ve Kılıç 2005). Kültürün en önemli alt dallarından birini oluşturan halk inanışları, folklor (halk bilimi) araştırmaları kapsamında değerlendirilmektedir. Bu inanışların belirlenip incelenmesi, toplumun tanınması ve manevi kültürünün anlaşılmasına katkı sağlamaktadır (Boratav 1984, Özdemir 2009). Halk inanışları içerisinde önemli bir yer tutan hayvanlarla ilgili inanış ve uygulamalar, aynı zamanda veteriner hekimliği folklor araştırmaları kapsamında da incelenmektedir (Örnek 1966, Doğanay 1982, Özen ve Yüksel 2014).

Eski çağlardan itibaren önemli bir uygarlık merkezi olan Diyarbakır, asırlar boyunca Anadolu ile Mezopotamya, Avrupa ile Asya arasında bir köprü görevi görmüş; Hurriler, Mittaniler, Asurlular, Urartular, Medler, Persler, Romalılar, Bizanslılar, Emeviler, Abbasiler, Mervaniler, Selçuklular, Artuklular, Eyyübiler, Moğollar, Akkoyunlular, Safeviler ve Osmanlılar gibi pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Diyarbakır, şehre imzasını atan tüm uygarlıkların tarihi ve kültürel mirasını günümüze kadar taşımış, çeşitli dinlerin ve etnik grupların bir arada yaşayarak kaynaştığı bir yerleşim merkezi olmuştur (Yılmazçelik 1995, Parla 2005). Çalışma, Diyarbakır yöresinde varlığını sürdüren hayvanlarla ilgili halk inanışlarının tespit edilerek, bu inanışların kökenlerine ulaşmak, konuyu insan-hayvan ilişkileri çerçevesinde değerlendirmek ve halk bilimi araştırmalarına katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem

Çalışmanın ana materyalini, Diyarbakır yöresinde yaşayan halktan elde edilen yazılı ve sözlü veriler oluşturdu. Yazılı veriler için “adı-soyadı, doğum yılı, mesleği, eğitim durumu, il, ilçe ve köyünün adı, sıra numarası, görüşme tarihi ve Diyarbakır yöresine ait hayvanlarla ilgili inanışlar” başlıkları ile toplam on maddeden oluşan bir “bilgi derleme formu” hazırlandı. Sözlü veriler için ise ses ve video kayıt cihazları kullanıldı. Yöntem olarak, sosyal bilimlerde kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden “kaynak kişilerle görüşme tekniği” kullanıldı. Kaynak kişilerin seçiminde, Diyarbakır doğumlu olma, yörede yaşamış/yaşayan olma ve 30 yaş üstü olma özellikleri dikkate alındı. İnanışlara sahip olan ya da inanışların varlığına tanıklık eden kaynak kişilerin sosyodemografik özellikleri çalışmanın sonunda; “adı-soyadı, doğum tarihi ve yeri, öğrenim durumu ve mesleği” şeklinde sıralandı. Künye bilgileri, bulgular bölümünde sunulan inanışların sonuna “KK” şeklinde eklendi. Ocak-Haziran 2016 tarihleri arasında 100 kaynak kişi ile gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler ile elde edilen veriler, “içerik analizi” yöntemiyle değerlendirildi.

Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular, “Uğur ve bereket ile ilgili inanışlar”, “Uğursuzlukla ilgili inanışlar”, “Nazar ile ilgili inanışlar”, “Dini inanışlar”, “Hastalık ve tedaviye yönelik inanışlar” ve “Diğer inanışlar” başlıkları altında sınıflandırılarak sunuldu.

Uğur ve bereket ile ilgili inanışlar

Yarasanın kanadından su içen insan ömür boyu şanslı olur. (KK. 60).
Müjde kelebeği kime konarsa o kişi büyük bir müjde alır. (KK. 25).
Sümüklü böcek uğurludur. (KK. 30).
Koyun beslemek eve bereket getirir. (KK. 41).
Kulağı yapışık koyunların verimi daha çok olur. (KK. 85, KK. 100).
Eve kaplumbağa kabuğu asılırsa bereket bolluk gelir. (KK. 44, KK. 94).
At nalı bereket getirdiği için evlere asılır. (KK. 9, KK. 21).
Cırcır böceği, etrafında olduğu evi korur. (KK. 29).
Evin girişine kırık boynuz asılırsa bereket gelir. (KK. 28).
“Yusuftutan” (kumru) kutsaldır, eve bereket getirir. (KK. 8, KK. 87).
Yılan giren eve bereket, bolluk gelir. (KK. 16, KK. 50, KK. 89, KK. 91).
Karıncı giren eve bereket, bolluk gelir. (KK. 34, KK. 71, KK. 77, KK. 82).
Kuzu melektir, bereket getirir, bu yüzden evlerde bulundurulur. (KK. 19, KK. 89, KK. 91).
Evdeki karıncalar öldürülürse evin bereketi kalmaz. (KK. 1).
Evdeki örümcekler öldürülürse evin bereketi kalmaz. (KK. 1, KK. 13, KK. 35).
Örümcek ağı olan evlere fakirlik gelir. (KK. 51).
Çekirge fazla olursa kıtlık olur. (KK. 7).

Uğursuzlukla ilgili inanışlar

Bir evden baykuş sesi duyulması, baykuşun balkona yuva yapması, başta ölüm olmak üzere bir uğursuzluk geleceğinin habercisidir. (KK. 3, KK. 8, KK. 14, KK. 15, KK. 33, KK. 64, KK. 78).
Baykuşun yavrusuna dokunulursa, baykuş beddua eder; o kişinin başına bir musibet gelir. (KK. 2, KK. 62).
Kara karganın ötüşü kötü bir haber alınacağına işaret eder. (KK. 19, KK. 56).
Köpeğin uzun süre uluması kötü bir doğa olayının ve ölümün yaşanacağını gösterir. (KK. 44, KK. 94, KK. 96, KK. 97).
Köpeğin gün ağarırken havlaması iyiye işaret değildir. (KK. 68).
Kurt birinin koyununu yerse veya zarar verirse, o kişinin önünde büyük musibet vardır. (KK. 16, KK. 50, KK. 89).
Evde tavşan beslenmesi ya da yolda kişinin önüne tavşan çıkması uğursuzluk getirir. (KK. 2, KK. 34, KK. 44, KK. 47, KK.

77, KK. 81).

“Gumgumok” adı verilen kertenkele türü insanın dişlerini sayarsa o insan ölür. Bu nedenle kertenkele görüldüğünde ağız sıkı sıkıya kapatılır veya yere tükürülür. (KK. 44, KK. 74, KK. 87, KK. 88, KK. 94).

“Gumgumok” adı verilen kertenkele türü insanın dişlerini görürse dişler dökülür. Bu nedenle kertenkele görüldüğünde ağız sıkı sıkıya kapatılır. (KK. 66, KK. 92).

Güvercin beslemek uğursuzluk getirir. (KK. 20, KK. 47, KK. 54, KK. 96).

Koyun ve kuzuların barındırıldığı yerde güvercin bulunması uğursuzluk getirir. (KK. 46).

Kirpi beslemek uğursuzluk getirir. (KK. 47).

Eve “cırdon” (büyük fare) girmesi uğursuzluk getirir. (KK. 30, KK. 71).

Kara kedi uğursuzluk getirir. (KK. 5, KK. 11, KK. 40, KK. 55, KK. 79, KK. 81, KK. 97, KK. 100).

Kara kedi görünce, uğursuzluk getirmesini önlemek için saç tutulup yere tükürülür. (KK. 99).

Kara köpek uğursuzluk getirir. (KK. 27, KK. 48, KK. 57).

Yılan görmek uğursuzluk getirir. (KK. 30, KK. 52, KK. 71).

Yılan yaralı bırakılırsa, bir gün kendisini yaralayan kişiyi bu- larak intikam alır. (KK. 85).

Kırlangıç yuvasını bozanın evi yıkılır. (KK. 24).

Yusufluk kuşu öldürenin yuvası dağılır. (KK.78).

Kuş yuvasını bozanın huzuru bozulur, evi yıkılır. (KK. 13).

Evin balkonuna yuva yapan kumruların yuvası bozulursa, hane fertlerinin başına kötü bir şey gelir. (KK. 99).

Kirpinin üzerine basıldığında bağırması, insanların öleceği- nin habercisidir. (KK. 47).

Nazar ile ilgili inanışlar

İyi durumda olan, yüksek verimli, ikiz doğuran hayvanlar dışarıya çıkarılmazlar; insanlara gösterilmezler. Aksi takdirde nazar (göz) değer.(KK. 43).

Büyük ve küçükbaş hayvanları nazardan korumak için bo- yunlarına çan asılır. (KK. 22).

Hayvanları nazardan korumak için özel bir ağaçtan haç işare- ti yapılarak boyunlarına asılır. (KK. 39).

Bir eve fare girerse o evde nazar vardır. (KK. 16, KK. 50, KK. 89, KK. 91).

Nazardan korunmak için evin girişine at nalı asılır. (KK. 34, KK. 77, KK. 82, KK. 94).

Tarla mahsullerini nazardan korumak için bir sırk üzerine at, eşek, inek gibi hayvanlardan birinin kafatası koyularak tarlaya dikilir. (KK. 22, KK. 44, KK. 94).

Tarlayı nazardan korumak için köpek kafatası koyulur. (KK. 65, KK. 67).

Evi nazardan korumak için bir poşete hayvan kemikleri ko- yularak duvara asılır. (KK. 48, KK. 73).

Eve kaplumbağa kabuğu asılırsa nazardan korur. (KK. 73).

Dini inanışlar

Gece dışarıda kalan hayvanları kurttan korumak için imama kurt ağzını bağlatma büyüü yaptırılır. (KK. 70).

Kurtların kuzuları yememesi için imam veya şeyhe muska yaptırılır. Bu muska sürüden bir koyunun boynuna takılır, böylece sürü korunmuş olur. (KK. 4, KK. 92).

Hız Muhammed’in saklandığı yeri düşmanlarına haber verdi- ğini için karga öldürmek sevaptır. (KK. 12).

Kırlangıçlar ve uğur böcekleri Kâbe’den geldikleri için doku- nulmazlar. (KK. 56).

Keçi şeytanın hayvanıdır. (KK. 85).

Gece incir ağacının altında görülen keçi aslında bir cindir. (KK. 63).

Kara tavuğun kanından büyü yapıldığına inanılır. (KK. 49).

Köpeğe dokunmak haramdır. Toprakla temizlenmek gerekir. (KK. 52, KK. 79, KK. 89, KK.91).

Islak köpeğe dokunmak haramdır. (KK. 53).

Köpeğin ağzının değdiği kaptan yemek yenmez. (KK. 56).

Köpek beslenen evde namaz kılınmaz. (KK. 78).

Köpeğin köpek eti yemesi kıyamet alametidir. (KK. 38).

Kedi ve köpeğe dokunulursa abdest bozulur. (KK. 12, KK. 52, KK. 56).

Çiftleşen kedi görüldüğünde dua edilirse kabul olunur. (KK. 84).

Kediye vurulması günahdır. (KK. 61).

Örümcek, Hz. Muhammed’i mağarada ağ örerek düşmanlar- dan koruduğu için öldürülmesi günahdır. (KK. 1, KK.13, KK. 35, KK. 87).

Karıncayı incitmek günahdır. (KK. 61).

İnsanlara domuz diye seslenmek günahdır. (KK. 89).

“Yusuftutan” (kumru) Hz. Yusuf’un kuşu olduğu için kutsal- dır. (KK. 8).

Kertenkele, Hz. Ayşe’nin evi yanarken üflediği için sevilmez. (KK. 33).

Kertenkeleyi bir taşla, tek hamlede öldürülebilene cennetin yedi kapısı açılır. (KK. 69).

Yedi kertenkele öldüren cennete gider. (KK. 8, KK. 78).

Yedi yılan öldüren cennete gider. (KK. 31).

Yılan gördüğü zaman öldürmeyen kişinin imanı zayıflar. (KK. 69).

Siyah yılan zararsızdır ve şeyh ailesini koruduğu için öldü- rülmez. (KK. 58).

Siyah yılanları çiftleşirken gören kişi, üzerlerine bir örtü atarsa duası kabul olunur. (KK. 37, KK. 59).

Hastalık ve tedaviye yönelik inanışlar

Yılan etinin yenmesi kanser hastalığına iyi gelir. (KK. 17).

Kedi ile oynayan, onunla yaşayan kız çocuğu kısır olur. (KK. 16, KK. 50, KK. 89).

Kurbağaya dokunulursa elde siğil çıkar. (KK. 44, KK. 92, KK. 94).

Kurbağa öldürenin el ve ayağında siğil çıkar. (KK. 45, KK. 78, KK. 93).

Kurbağa öldürenin elinde siğil çıkar. (KK. 6, KK. 23, KK. 42, KK. 75).

Çekirge bacağı yemek hafızaya iyi gelir. (KK. 29).

Yaz mevsiminde yılanın değiştirdiği derisi olan "kıras" saça sürülürse saçın gürleşmesi ve daha çabuk uzaması sağlanır. (KK. 45, KK. 76, KK. 83).

Peygamberdevesi değdiği yere şifa verir. (KK. 26).

Yarasanın kanatlarından su içmek zihin açar. (KK. 66).

Eve giren ateş böceği hastalık habercisidir. (KK. 69).

Ayının kulağına parmağını sokan kişinin eli şifalı olur, dokunduğu hastayı iyileştirir. (KK. 36).

Korkan kişiye güvercinin kalbi pişirilmeden yedirilir, böylece o kişi bir daha korkmaz. (KK. 10).

Çocuğun yüzünde tüy çıkmaması için karınca yumurtası sürülür. (KK. 72).

Yılan ve akrep sokmalarını önlemek için Şeyh Güzel'in efsunlu şekeri yenir. Bu şekeri yiyen kişi herhangi bir canlıyı öldürmez ise yılan ve akrepten korunur. (KK. 88, KK. 92).

Mantar hastalığının iyileşmesi için bir hayvanın karaciğerine arpa tanesi batırılarak mantarlı bölgeye sürülür ve arpa tanesi kurumuş bir kuyuya atılır, böylece mantar iyileşir. (KK. 98).

Diğer inanışlar

Koç katımı zamanı erkek çocuklar koçların üzerine bindirilirse doğacak kuzu erkek olur. (KK. 32).

Kediler nankör olur. (KK. 52, KK. 64, KK. 87).

Evin kedisi bacağıyla kendi yüzünü okşarsa eve misafir gelir. (KK. 95).

Uçan leylek görmek yolculuk işaretidir. (KK. 34, KK. 77, KK. 90, KK. 91).

Köpek kafatası tarlaya koyulursa, kuş ve böceklerin bostanı telef etmesi engellenmiş olur. (KK. 65).

Kuraklık olduğunda bir sopaya eşek başı geçirilirse yağmur yağar. (KK. 86).

Keklik kendi kavminin düşmanıdır. Bu nedenle kapana koyulan tek bir keklik diğer keklikleri kapana getirir ve hepsi avlanır. (KK. 18, KK. 86).

Ayılar kadınlardan türer. (KK. 80).

Tartışma

Değer (1989), Diyarbakır yöresinde geçmişten günümüze din ve inançları farklı birçok etnik grubun iç içe yaşadığını, inanç, gelenek ve törelerin temelde Türk-İslam kültürünün etkisiyle biçimlendiğini ve dini inanışların çok güçlü olduğunu bildirmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçların Değer'in (1989) çalışması ile paralel olduğu ve bu inanışlardan bir kısmının Ünal (2004) tarafından "halk dini" olarak tanımlanan, "evrensel dinlerden herhangi birini kabul etmiş olan milletlerde, kabul edilen dinin bildirdiklerinden başka bir takım inanç ve uygulamalar" şeklinde olduğu ileri sürülebilir. Ancak Diyarbakır'da varlığını sürdürmüş/sürdürmekte olan dinlerde, bu inanışların kökenlerinin var olup olmadığı

konusunda, din bilgisi uzmanları tarafından yapılacak olan değerlendirmelerin daha doğru sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Kaynak kişiler tarafından din ile bağlantısı kurulan bu inanışlar, insan-hayvan ilişkisi boyutuyla ele alındığında, bazı hayvanların (kuzu, kumru, kırlangıç, kedi, siyah yılan, örümcek, karınca, uğur böceği) bu inanışlardan olumlu yönde etkilenebileceği; bazılarının ise (köpek, domuz, karga, keçi, kertenkele, yılan) yaşamlarını tehdit edecek ölçüde zarar görebileceklerini söylemek mümkündür. Nitekim araştırma ile belirlenen "karga öldürmek sevaptır", "yılan gördüğünde öldürmeyenin imanı zayıflar", "kertenkele öldüren cennete gider", "yedi yılan öldüren cennete gider" gibi inanışlar, uygulamaya koyulduğunda doğanın dengesini koruyan bu canlılara ne denli zarar verilebileceği açık bir biçimde görülmektedir.

Baykuşlara uğursuz anlamlar yüklenmesinin kökeni Roma'ya kadar uzanmaktadır. Roma mitolojisinde bilgelik tanrıçası Minerva'nın kutsal hayvanı olan baykuş; Augustus, Aurelius ve Sezar'ın ölüm haberlerini vermesi ile birlikte, ötüşüyle ölümü simgeleyen bir hayvan olmuştur (Akalin 1993, Gue-non 2002). Ortaçağ Avrupası'nda cadılık ve uğursuzluk, Avrupa, Amerika, Mısır ve Hindistan'da kötü alinyası ve ölüm olarak nitelendirilmiş; Eski Türklerde ise baykuş kimi zaman uğurlu kimi zaman ise uğursuz sayılmıştır (Gülakan Kaman 2015). Türkiye'nin hemen her bölgesinde baykuşun uğursuz sayıldığı bildirilmiştir (Kop 1982, Güçlü 1995). Baykuş, Diyarbakır yöresinde uğursuz olduğuna inanılan hayvanların başında gelmektedir. Bu inancın nedenleri arasında, ıssız, virane yerlerde ve mezarlıklarda dolaşan, geceleri ortaya çıkan baykuşların, parlayan iri gözlerinin, ürkütücü ötüşlerinin ve tam olarak dönebilen başlarının etkili olabileceği ileri sürülebilir. Ancak şehir yaşamında kırsal kesimlere göre daha az sayıda görülebilen bu kuşun, halen şehirde yaşayan insanlar(KK. 8, KK. 14, KK. 15, KK. 64, KK. 78) tarafından da birinci sırada uğursuz hayvan olarak anılması, kulaktan kulağa yayılan halk inanışlarının güçlü olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Pek çok kültürde uğursuz sayılan karga, Yunan mitolojisinde Apollon tarafından lanetlenen, Türk mitolojisinde ölümü, şeytani ve kötülüğü simgeleyen bir kuş olarak görülmektedir (Gezgin 2007, Çatalbaş 2011). Diyarbakır folklorunda da karganın uğursuz sayılmasının kökenlerinin bu inanışlara dayandığı düşünülmektedir.

Tüm inançlarda temizliğin, saflığın, masumiyetin simgesi olan, çağlar boyunca barışın evrensel sembolü olan güvercinler, Osmanlı döneminde Diyarbakır'da "borhane, boranhane" adı verilen ve ülkenin en güzel güvercinliklerine örnek olarak gösterilen yapılarda yetiştirilmişlerdir (Gezgin 2007, Özen 2012). Güçlü (1995), Orta Anadolu'nun çoğu yöresinde güvercinlerin kutsal olduğu inanışına rastlandığını ve insanların bu nedenle güvercinlerin korunmasına özen gösterdiğini bildirmiştir. Örnek (1966), Sivas yöresinde, Özen ve Yüksel

(2014) ise Kayseri yöresinde yer alan bazı hayvan barınaklarında, nazara karşı güvercin beslendiğini bildirmişlerdir. Anadolu Ermenilerinin inanışları arasında en güçlü inanışın güvercinlerle ilgili olduğuna dikkat çeken Kankal (2014), bazı rivayetlerle güvercin beslemenin uğursuzluk ve ölüm getirdiği yönünde inanışların geliştiğini, güvercin besleyen erkeklere kız verilmediğini bildirmiştir. Diyarbakır yöresinde, güvercinlerin ve biyolojik sınıflandırmada güvercinler takımından olan ve “Yusuftutan” adıyla bilinen kumruların kutsal ve uğurlu olduğu yönündeki inanışların yanı sıra güvercinlerin uğursuz olduğuna, barınaklarda güvercin beslemenin kötülük getireceğine dair inanışların da bulunduğu belirlenmiştir. Ermenilerle bir arada yaşamış olan Diyarbakır halkının bu inanıştan etkilenmiş olabileceği ileri sürülebilir.

Kültürler arası etkileşimin iyi bir örneği kara kediler üzerine olan inanışlardır. Köse ve Ayten (2009), Amerika’da 1990 yılında yapılan Gallup (kamuoyu) araştırmasına göre “Amerikalıların %14’ünün kara kedi görmeyen uğursuzluk getirdiğini” inandığını; İtalya’da 2007 yılında “The Italian Association for the Protection of Animals and the Environment” isimli hayvan hakları derneğinin, “ülkede her yıl 60.000 dolayında kara kedinin uğursuzluk getirdiği inancıyla öldürüldüğünü iddia ettiğini” belirtmiştir. Ülkemizde de Anadolu halkının siyah renge karşı tutumu daima olumsuz olmuş; rengi siyah olan hayvanlar uğursuz sayılmıştır (Rayman 2002). Harput civarında, tek başına uyuyan insanların üzerine çökerek onların çarpılmalarına ve bazen de ölmelerine sebep olabilen “Kamos” adındaki kötü varlığın kara kedi şeklinde insanlara görüldüğü inancına rastlanmaktadır (Duvarcı 2005). Bursa’da gece yalnız yürürken insanın karşısına aniden çıkan kara kedi ve köpekten korunmak için “es, es neuzibillah, uzak dur benden, korkmadım senden” denmektedir (Duvarcı 2005). Aynı şekilde Diyarbakır’da kara kedinin uğursuzluğu inanışı olduğu, uğursuzluktan korunmak için saç çekilip yere tükürüldüğü belirlenmiştir. Bu inanışa sahip bazı insanlar tarafından kara kedilerin sevilmediği, çocuklara bu sevgisizliğin aşılandığı ve rengi nedeniyle doğuştan talihsiz olan bu canlıların görüldüğünde taş ya da tekme atılarak kovulduğu bilinmektedir.

Yunan mitolojisinde yüksek dağ sırtlarında, ıssız yol ve patikalarda keçi-insan suretiyle aniden ortaya çıkıp insanlara korku salan tanrı “Pan”, Ortaçağda şeytan figürünün oluşturulmasına ilham kaynağı olmuş (Boyana 2005); keçi figürü Hristiyan dünyasında 15. yüzyıldan bu yana devam eden satanist faaliyetlerde kullanılan bir sembol halini almıştır (Güç 2003). Çok eski devirlerden günümüze kadar gelen, halen Anadolu’nun karakteristik folklor unsurlarından olan ve özellikle lohusalara görünen al-karası, al-bastı kötü ruhunun da insanlara keçi suretinde görüldüğü inanışı bulunmaktadır (Çay 1990). Buradan hareketle Diyarbakır’da “keçi şeytanın hayvanıdır” ve “gece incir ağacının altında görülen keçi aslında bir cindir” şeklindeki inanışların kökenlerinin Yunan mitolojisine kadar uzandığı ileri sürülebilir.

Eski Hint mitolojisinde köpek, ölümler diyarının muhafızı ve talihsizliğin sembolü, Eski Türklerde ise ölümün temsilcisidir (Çatalbaş 2011). Anadolu’da köpek ulumasının uğursuzluğuna dair yaygın bir inanış bulunmaktadır (Kaya 1975, Güçlü 1995). Diyarbakır’da da köpeklerin uzun süre ulmasının, başta ölüm olmak üzere uğursuzluk getireceği inanışının, Anadolu inanışlarıyla aynı olduğu söylenebilir.

Hititlerde totem olarak kabul edilen ve eti yenmeyen tavşan, antik Roma’da düzenlenen dini törenlerde başrol alan ve halk tarafından eti yenmeyen bir hayvan olmuştur (Armutak 2002). Eski Türk inancında ve İslamiyet sonrası dönemde tavşan, bolluğun ve iyi şansın simgesi, uğurlu bir hayvan olarak kabul edilmiştir (Çatalbaş 2011). Ülkemizde tavşanın uğursuz olduğu yönündeki algının özellikle Alevi-Bektaşî geleneğinde yaygın olduğu bilinmektedir (Boratav 1984). İç Anadolu’nun Sivas ve Tokat illerinde yolcunun önüne tavşan çıkması kötüye işaretler (Ergun 2011). Diyarbakır yöresinde de “evde tavşan beslenmesi ya da yolda kişinin önüne tavşan çıkması uğursuzluk getirir” şeklindeki inanışında bu inanışlarla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Eski Mısır, Hint, Yunan ve Roma topluluklarda önemli bir yere sahip olan yılan, Türk Şamanizm’inde yer altı tanrısı Erlik ile ilişkilendirilerek olumsuz anlamlar içeren bir sembol olmuştur. İslamiyet’ten sonra bazı Anadolu ve Mezopotamya mitolojilerinin Asya ile birleşen etkileri sebebiyle yılan, kötülüğün sembolü sayılmamıştır. Mısır ve Anadolu mitolojisinde koruyucu özelliği nedeniyle sağlık alanında günümüze dek gelen bir sembol olmuştur (Çoruhlu 1999, Çatalbaş 2011). Anadolu’da evin sahibi ve koruyucusu olduğuna inanılan yılanlar olumlu olarak değerlendirilir (Boratav 1984). Diyarbakır’da bağ ve bahçeleri koruduğuna inanılan bir yılan türü vardır. Bu yılanın iyi davranılmasının bağdaki mahsulün ve bağ sahibinin iyiliğine olacağına inanılır (Mollaibrahimoğlu 2008). Diyarbakır yöresinde “siyah yılan zarsızdır ve şeyh ailesini koruduğu için öldürülmez” şeklinde belirlenen inanışın, koruyucu yılan inanışından köken almış olabileceği düşünülmektedir. Eski Türklerde yılanın zehrini gidermek için şamanların efsun (büyü) yaptıkları bilinmektedir (Ülkütaşır 1972). Günümüzde de benzer şekilde, yılan ve akrep sokmalarını önlemek için Diyarbakır’da türbesi bulunan Şeyh Güzel’in efsunlu şekerlerinden yenmesi gerektiği inancının bulunduğu görülmektedir.

Orta Asya’da kuyruğunu kaybetmiş bir kertenkele, onu gören kişinin bir yakınının öleceğini işaretidir (Gezgin 2007). Diyarbakır halk kültüründe yaşatılan “kertenkele insanın dişlerini sayarsa o insan ölür” inanışının kertenkele ile ölüm arasında ilişki kurulması noktasında benzerlik gösterdiği ileri sürülebilir.

Orta Anadolu Bölgesinde karıncanın bereket getireceği inancına rastlanmaktadır (Güçlü 1995). Benzer şekilde Diyarbakır’da karınca olan eve bereket geleceği inancının

olduğu belirlenmiştir. Eski Çin ve Hint inanışlarından etkilenen Türklerde, kaplumbağa uzun ömür, refah, barış ve mutluluğun sembolü olmuştur (Çatalbaş 2011). Atların uğur getirdiği inancı, tüm Orta Asya kültüründe yaygındır (Gezgin 2007). Atın nazardan koruyucu olduğu inancı nedeniyle, evlerin kapısına at kafatasının asılması gelenekleşmiştir. Bugün de Anadolu'da birçok evde at nalının nazarlık olarak kullanıldığı bilinmektedir (Gezgin 2007). Aynı şekilde, Diyarbakır folklorunda nazardan korunmak için evlere at nalı asılması, tarla mahsullerini nazardan korumak için bir sırık üzerine at kafatası asılması, Orta Asya inancından günümüze kadar gelen bir gelenek olarak değerlendirilebilir.

Çağatay (1974), birçok ülkede ayı bedeninin insanlara benzetilerek özdeşleştirildiğini bildirmiştir. Asya ve Slav halklarına göre ayı bir kadındır. Rus halkı, ayıların insan soyundan geldiğine inanır. Sibiry Türklerinde ayı: "anne, baba, yaşlı kadın, yaşlı erkek, akraba" olarak isimlendirilmektedir (Çağatay 1974). Yunan mitolojisinde, ayıyla evlenme, ayıdan çocuk doğurma efsaneleri anlatılırken, Orta Asya'da ölen insanların bir ayıya dönüşerek yeryüzüne döndüğü inancı bulunmaktadır (Gezgin 2007). Diyarbakır'da var olduğu belirlenen "ayılar kadınlardan türer" inancının kökenlerinin bu inanışlardan kaynaklanıyor olabileceği düşünülebilir.

Diyarbakır halkı arasında yılan eti ve derisinin, çekirge bacağı, güvercin kalbi, yarasa kanadı, karınca yumurtası, hayvan karaciğeri gibi hayvan maddelerinin insan hastalıklarının tedavisinde kullanıldıkları, bunun yanı sıra kedi ve kurbağa gibi bazı hayvanların insan hastalıklarının nedenleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Diyarbakır tıbbi folkloruna ait bu verilerin, tıbbi folklor araştırmacıları tarafından değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülebilir.

Çalışmada nazar ile ilgili belirlenen inanışlara bakıldığında, çoğunlukla nazardan korunma yöntemlerinin ifade edildiği görülmektedir. Bu amaçla; çan, haç işareti, at nalı, hayvan kemikleri, hayvan kafatasları ve kaplumbağa kabuklarının kullanıldığı belirlenmiştir. Büyük ve küçükbaş hayvanları nazardan korumak için boyunlarına çan asılmasının, çan ses çıkardıkça dikkati üzerine çekerek, hayvanı kötü bakışlardan koruyacağı inancından kaynaklandığı kaydedilmiştir (Çıblak 2004).

Diyarbakır'da halk arasında tarla mahsullerini nazardan korumak amacıyla bir sırık üzerine at, eşek, inek gibi hayvanlardan birinin kafatasının koyularak tarlaya dikildiği belirlenmiştir. Çıblak da (2004), Türkiye'de bu geleneğin, İslâmiyet öncesi dönemlerden kaldığını ve bu yöntemin nazardan korunma amacıyla çeşitli bölgelerde kullanıldığını belirlemiştir; Diyarbakır'ın yanı sıra Mersin ve Hatay'da da aynı uygulamanın olduğunu; Osmaniye'de ise tarlanın içinde kafatasıyla beraber bir de dikenli çalı asıldığını bildirmiştir. Eski Türklerin de bostanlarını nazardan korumak için bağ-bahçelerine bostan korkuluğu ya da kazıklara geçirilmiş at kafatası diktikleri;

Kuzey Kafkas Türklerinin, mahsullerini yetiştirdikleri alanlara, sıriklara geçirilmiş at kafası diktikleri bildirilmiştir. Ayrıca çalışmada, nazarla ilgili bir uygulama olarak belirlenen "İyi durumda olan, yüksek verimli ve ikiz doğuran hayvanlar dışarıya çıkarılmaz, insanlara gösterilmez. Aksi takdirde nazar (göz) değer" inancı hayvanlar açısından son derece talihsiz bir inanış olarak değerlendirilebilir. Bu uygulamanın hayvan refahı sorunlarına yol açabileceği gibi ilerleyen dönemlerde de hayvanlarda verim kaybına neden olabileceği söylenebilir.

Sarı (2004), kültürlerarası iletişimin kurucusu Edward T. Hall'un, iletişim ile kültür arasındaki ilişkinin "iletişimin kültür, kültürün de iletişim" olduğunu kabul edecek kadar yakın olduğunu belirttiğini ifade etmektedir. Buradan yola çıkarak, Diyarbakır yöresinde geçmişten günümüze aynı ortamda iletişim halinde yaşayan çeşitli kültürlerin birbirlerinin inanışlarından etkilenmiş olabileceği ileri sürülebilir.

Araştırmanın verileri, insan-hayvan ilişkileri boyutuyla ele alındığında, insanların hayvanlara karşı yaklaşımlarının bu inanışların etkisi altında farklılık gösterebileceği, bereket getirdiğine, kutsal ve uğurlu olduğuna inanılan hayvanlara zarar vermektan kaçınılabileceği, iyi davranılabileceği, hayvan refahına özen gösterilebileceği, ayrıca, bu hayvanların korunmaları ve hastalıklarının tedavileri noktasında daha duyarlı olunabileceği ileri sürülebilir. Diğer taraftan, uğursuz ve haram sayılan hayvanlara kötü davranılabileceği, şiddet uygulanabileceği ve hatta gereksiz yere öldürebileceğini söylemek olanaklıdır. Nitekim Akın'ın (2004) çalışmasında, evcil hayvanlara zarar vermeyen ve asla av hayvanı olarak algılanamayacak olan baykuşların bazen boş inançların kurbanı oldukları ve uğursuzluk inancı yüzünden çoğu kez avcılar tarafından vuruldukları örneğini vermesi bu görüşü desteklemektedir. Wolpert'e (2011) göre, bir inanış bir kere edinildiğinde bir tür atalete kavuşur ve mümkün olduğunca değişime uğratılmamaya çalışılır. Yine de şiddete yol açabilecek inanışların, erken yaşlardan itibaren okullarda doğaya saygılı olma, hayvan sevgisi ve hayvan haklarına yönelik uygulamalı eğitimlerin verilmesiyle törpülenebileceği düşünülmektedir.

Öneriler

Asırlardır çeşitli din ve etnik grupların bir arada yaşamış olduğu Diyarbakır yöresinde, halkın hayvanlara yönelik inanışlarının şekillenmesinde kültürlerarası etkileşimlerin olduğu, çalışmada göz önüne serilen inanış ve uygulamaların Anadolu halk inanışlarından çok da farklı olmadığı, bir kısmının evrensel olduğu, bir kısmının kökenini Orta Asya Eski Türk inanışlarından almış olabileceği ileri sürülebilir. Bu inanışların yörede yaşayan insanların hayvanlara bakış açılarına dair önemli ipuçları verebileceği düşünülmektedir. İnanışların ürettiği davranışların başka yaşamları etkileyebileceği dikkate alındığında, hayvanlara yönelik inanışların da bu canlılara olumlu ya da olumsuz yönde yansıtılabileceği ileri sürülebilir.

Teşekkür

Bu çalışma, 25-27 Mayıs 2016 tarihinde Bursa'da gerçekleştirilen V. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi ve Mesleki Etik Sempozyumunda aynı adla sunulan bildirinin genişletilmiş halidir (Bildiri Özetleri Kitabı s. 103). Makalede kullanılan folklorik malzemenin yarısı, ikinci araştırmacının, birinci araştırmacının danışmanlığında hazırladığı lisans bitirme tezinden elde edilmiştir. Çalışmaya destek veren Diyarbakır halkına teşekkürlerimizi sunarız.

Kaynaklar

- Akalın LS, 1993. Türk Folklorunda Kuşlar, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, Türkiye, pp:77.
- Akın A, 2004. Avcılığın kısa öyküsü ile Türkiye'de avcılık hakkında kısa bir özet. *Kebikeç*, 18, 261-272.
- Armutak A, 2002. Doğu ve batı mitolojilerinde hayvan motifi: I. Memeli hayvanlar. *İstanbul Üniv Vet Fak Derg*, 28, 2, 411-427.
- Boratav PN, 1984. 100 Soruda Türk Folkloru (İnanışlar; Töre ve Törenler, Oyunlar), İkinci Baskı, Gerçek Yayınevi, İstanbul, Türkiye, pp:56-62.
- Boyana H, 2005. Arkadia kökenli keçi tanrı Pan. *AÜ DTCF TAD*, 37, 24, 167-193.
- Çağatay S, 1974. Türklerde Batıl İnançlar Arasında Tabu, I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri, Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları:9, Ankara, Türkiye, pp:365-372.
- Çatalbaş R, 2011. Türklerde hayvan sembolizmi ve din ilişkisi. *TURAN-SAM Derg*, 3, 12, 49-60.
- Çay AM, 1990. Türk Millî Kültüründe Hayvan Motifleri-1 (Koyun ve Keçi Etrafında Oluşan Gelenekler), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 108, Seri:1, Sayı:A19, Ankara, Türkiye, pp:56.
- Çıblak N, 2004. Halk kültüründe nazar, nazarlık inancı ve bunlara bağlı uygulamalar. *TÜBAR*, 15, 103-125.
- Çoruhlu Y, 1999. Türk Mitolojisinin ABC'si, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, Türkiye, pp:186-190.
- Değer M, 1989. Diyarbakır yöresi halk ilaçları ve tedavi yöntemleri. *Tıp Tarihi Araştırmaları*, 3, 124-128.
- Doğanay S, 1982. Afyon Folklorunda Veteriner Hekimlik Araştırma ve İncelemeleri. II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Cilt 4, G. Ü. Basın-Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara, Türkiye, pp:131-151.
- Duvarcı A, 2005. Türklerde tabiatüstü varlıklar ve bunlarla ilgili kabuller, inanmalar, uygulamalar. *Bilig*, 32, 125-144.
- Ergun P, 2011. Alevilik-Bektaşilikteki tavşan inancının mitolojik kökleri üzerine. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 60, 281-312.
- Eroğlu T, Kılıç HÇ, 2005. Türk inançları ve inanışlar. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 49, 749-770.
- Gezgin D, 2007. Hayvan Mitosları, Birinci Baskı, Sel Yayıncılık, İstanbul, Türkiye, pp:30-124.
- Guenon R, 2002. Kuşların dili (Çev. İ. Taşpınar). *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23, 2, 77-82.
- Güç A, 2003. Satanizm misyonerliği ve kimliğini arayan gençliğimiz. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7, 38-70.
- Güçlü F, 1995. Orta Anadolu'da batıl inanışlar, Birinci Baskı, Günorta Yayınları:03, Halkbilim Dizisi:03, Ankara, Türkiye, pp:88-91.
- Gülakan Kaman S, 2015. Baykuş kelimesi ve baykuşla ilgili inançlar üzerine. *Turkish Studies*, 10/8, 1137- 1154.
- Kankal A, 2014. Anadolu Ermenilerinin halk inanışları. *Yeni Türkiye*, 60, 1-9.
- Kaya D, 1975. Sivas'ta çeşitli inanışlar. *Sivas Folkloru*, 3, 28, 5, 14-17.
- Kop KK, 1982. Anadolu'nun Doğu ve Güneydoğusu (Tarih, Etnografya, Folklor), İkinci Baskı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, Türkiye, pp:51.
- Köse A, Ayten A, 2009. Bâtil inanç ve davranışlar üzerine psikososyolojik bir analiz. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IX, 3, 45- 70.
- Mollaibrahimoğlu Ç, 2008. Anadolu halk kültüründe hayvanlar etrafında oluşan inanç ve pratikler. *Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, Türkiye*, pp:125.
- Örnek SV, 1966. Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Bâtil İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki, *AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları*, Sayı:174, Ankara, Türkiye, pp:124-128.
- Özdemir Ö, 2009. Havza İlçesinin genel folklorik yapısı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 185-206.
- Özen R, 2012. Bird shelters in Turkey: Birdhouses and dove-cotes. *Kafkas Univ Vet Fak Derg*, 18, 1079-1082.
- Özen R, Yüksel E, 2014. Kayseri folklorunda hayvanlar ile ilgili inanışlar üzerine bir değerlendirme. *Erciyes Üniv Vet Fak Derg*, 11, 23-28.
- Parla C, 2005. Diyarbakır surları ve kent tarihi. *ODTÜ MFD*, 22, 57-84.
- Rayman H, 2002. Nevrûz ve Türk kültüründe renkler. *Millî Folklor*, 53, 10-15.
- Sarı E, 2004. Kültürlerarası iletişim: Temeller, gelişmeler, yaklaşımlar. *Folklor/edebiyat*, 10, 1-31.
- Türk Dil Kurumu (TDK), 2016. Güncel Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr/>, Erişim Tarihi; 29.04.2016.
- Ülkütaşır MŞ, 1972. Büyük Türk Dilcisi Kâşgarlı Mahmut, İkinci Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, Türkiye, pp:109.
- Ünal M, 2004. Türk medyasının halk inanışlarına bakışı. *TÜBAR*, XVI: 43-67.
- Wolpert L, 2011. İnanılmaza İnanmak, Çev. Füsün Elioğlu, İkinci Baskı, Güner Yayınları: 60, İstanbul, Türkiye, pp:102.
- Yılmazçelik İ, 1995. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır (1790-1840), *Türk Tarih Kurumu Basımevi*, Ankara, Türkiye, pp:49.

Kaynak Kişiler

1. Abdalbaki Çiçek, 1965, Gürbüz Köyü/Hani, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
2. Abdulkadir Günay, 1960, Kazanlı Köyü/Eğil, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
3. Abdullah Yılmaz, 1982, Uğrak Mah/Dicle, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
4. Abdurrahman Çetin, 1949, Güroluk Köyü/Bismil, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
5. Ahmet Gökgöz, 1969, Peyas Mah/Kayapınar, Üniversite Mezunu, Memur.
6. Ahmet Karaday, 1980, Yeniköy Mah/Bağlar, İlkokul Mezunu, İşçi.
7. Ahmet Ülgen, 1965, Köseli Köyü/Bismil, Lise Mezunu, Memur.
8. Aladdin Kabak, 1971, Merkez/Kayapınar, Üniversite Mezunu, Memur.
9. Ali Acer, 1965, Yeni Köy Mahallesi/Bağlar, Okuryazar Değil, Serbest Meslek.
10. Ali Gümüş, 1955, Alibey Köyü/Bismil, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
11. Ali Şenyiğit, 1965, Tanoğlu Mah/Sur, Üniversite Mezunu, Memur.
12. Asım Kaplan, 1962, Kazanlı Köyü/Eğil, Ortaokul Mezunu, Hayvancılık.
13. Asım Önal, 1950, Alancık Köyü/Çınar, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
14. Askeri Özel, 1969, Medya Mah/Kayapınar, Lise Mezunu, Memur.
15. Aslan Demir, 1977, Merkez/Kayapınar, Lise Mezunu, İşçi.
16. Ayşete Tunç, 1947, Koçbaba Köyü/Hazro, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
17. Bedia Ekinci, 1958, Avdalı Köyü/Çınar, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
18. Bedri Gümüş, 1978, Bağcılar Mah/Bağlar, Üniversite Mezunu, Veteriner Hekim.
19. Behice Kahraman, 1930, Çöltepe Mah/Bismil, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.
20. Cahit Demir, 1968, Medya Mah/Kayapınar, Üniversite Mezunu, Memur.
21. Cemile Çiçek, 1982, Şehitlik Mah/Yenişehir, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.
22. Cengiz Eraydın, 1966, Merkez/Sur, Üniversite Mezunu, Memur.
23. Cevher Uçucu, 1958, Mollapolat Köyü/Çınar, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
24. Dilevin Kurşunlu, 1980, Caferan Köyü/Ergani, Ortaokul Mezunu, Ev Hanımı.
25. Elif Ekinci, 1960, Tavşantepe Köyü/Çınar, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.
26. Enise Ekinci, 1965, Tavşantepe Köyü/Çınar, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
27. Ensari Akıncı, 1978, Petek Mah/Kayapınar, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
28. Fahrettin Savaş, 1950, Çevirme Köyü/Silvan, Lise Mezunu, Hayvancılık.
29. Fahritaç Getiren, 1961, Merkez/Çınar, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.
30. Fatma Çevikkol, 1953, Lalebey Mah/Sur, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.
31. Ferit Altunoklar, Güzel Şeyh Köyü/Çınar, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
32. Fevzi Barut, 1945, Kemberli Köyü/Bismil, Okuryazar Değil, Hayvancılık.
33. Fırat Taşkiran, 1948, Merkez/Silvan, Lise Mezunu, Serbest Meslek.
34. Güldane Hatipoğlu, 1940, Merkez/Sur, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
35. Güllü Aydın, 1913, Kazanlı Köyü/Eğil, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
36. Gülsel İz, 1960, Gökiçi Köyü/Ergani, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
37. Habip Sarıyıldız, 1978, Kaynartepe Mah/Bağlar, Lise Mezunu, Hizmetli.
38. Hakkı Kartal, 1972, Dereboyu Mah/Ergani, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
39. Halil Gümüş, 1979, Alibey Köyü/ Bismil, İlkokul Mezunu, Serbest Meslek.
40. Hanife Bora, 1942, Sallar Köyü/Ergani, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
41. Hasan Doğan, 1960, Merkez/Bağlar, Okuryazar Değil, Hayvancılık.
42. Hasan Kartal, 1965, Dereboyu Mah/Ergani, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
43. Haşim Şen, 1979, Çeltikli Köyü/Bismil, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
44. Hatice Kaçar, 1947, Kemaliye Mah/Ergani, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
45. Hatun Demir, 1962, Çakmak Köyü/Yenişehir, Okuryazar, Ev Hanımı.
46. Hikmet Gümüş, 1972, Alibey Köyü/Bismil, Ortaokul Mezunu, Hayvancılık.
47. İlamettin Karakoyun, 1966, Merkez/Lice, Ortaokul Mezunu, İşçi.
48. İsmail Akıncı, 1960, Petek Mah/Kayapınar, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
49. Kasım Ekinci, 1950, Tavşantepe Köyü/Çınar, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
50. Leyla Tayga, 1942, Çitlibahçe Köyü/Hazro, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
51. M. Ali Ekinci, 1981, Tavşantepe Köyü/Çınar, Ortaokul Mezunu, Hayvancılık.
52. Makbule Kılıç, 1946, Merkez/Sur, Lise Mezunu, Ev Hanımı.
53. Medeni Oruç, 1975, Dereboyu Mah/Ergani, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.

54. Mehmet Ali Acer, 1985, Yeni Köy Mah/Bağlar, İlkokul Mezunu, Serbest Meslek.
55. Mehmet Binici, 1975, Merkez/Bağlar, Lise Mezunu, İşçi.
56. Mehmet Emin Çalışır, 1958, Merkez/Bismil, Lise Mezunu, Memur.
57. Mehmet Hamza Akıncı, 1951, Petek Mah/Kayapınar, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
58. Mehmet Kaya, 1950, Dereboyu Mah/Ergani, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
59. Mehmet Kaya, 1955, Güvendere Köyü/Yenişehir, Okuryazar Değil, Hayvancılık.
60. Mehmet Kurşunlu, 1978, Caferan Köyü/Ergani, İlkokul Mezunu, İşçi.
61. Mehmet Masum Gülistan, 1977, Merkez/Bağlar, Lise Mezunu, İşçi.
62. M. Nuri Yıldırım, 1962, Yuvacık Köyü/Çınar, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
63. Mehmetşah Özer, 1968, Dereboyu Mah/Ergani, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
64. Mehmet Özgezerim, 1957, Lalebey Mah/Sur, Ortaokul Mezunu, Emekli.
65. Mehmet Pekdoğan, 1961, Sergen Köyü/Hani, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
66. Mehmet Reşit Demir, 1962, Çakmak Köyü/Yenişehir, Üniversite Mezunu, Memur.
67. Mehmet Tarhan, 1959, Yayvan Köyü/ Hani, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
68. Metin Yaman, 1962, Merkez/Bağlar, Lise Mezunu, Memur.
69. Mehmet Yavuz, 1973, Aynalı Köyü/Çermik, Ortaokul Mezunu, Esnaf.
70. Metin Zeytin, 1970, Alibey Köyü/Bismil, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
71. Mihriban Göçmen, 1973, Lalebey Mah/Sur, İlkokul Mezunu, Kuaför.
72. Mithat Şen, 1979, Çeltikli Köyü/Bismil, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
73. Muhammed Pekdoğan, 1966, Sergen Köyü/Hani, İlkokul Mezunu, Hayvancılık.
74. Murat Aydın, 1973, Kazancı Mah/Bismil, Üniversite Mezunu, Öğretmen.
75. Mustafa Elveren, 1978, Bağcılar Mah/ Bağlar, Üniversite Mezunu, Veteriner Hekim.
76. Mücvel Ekinci, 1960, Tavşantepe Köyü/Çınar, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.
77. Naci Hatipoğlu, 1936, Çöltepe Mah/Bismil, Lise Mezunu, Emekli.
78. Naciye Kalhan, 1970, Merkez/Yenişehir, Üniversite Mezunu, Memur.
79. Necat Kaplan, 1969, Çakmak Köyü/Yenişehir, Üniversite Mezunu, Memur.
80. Necat Varol, 1967, Kırmacı Köyü/Sur, İlkokul Mezunu, Hizmetli.
81. Nevruz Eren, 1981, Medya Mah/Kayapınar, Üniversite Mezunu, Memur.
82. Nigar Ütkür, 1947, Çöltepe Mah/Bismil, Lise Mezunu, Ev Hanımı.
83. Osman Kaya, 1952, Pirinçlik Mah/Kayapınar, Okuryazar Değil, Hayvancılık.
84. Oya Arslan, 1960, Merkez/Bismil, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
85. Ömer Gürsel Özgezerim, 1984, Kıtılbal Mah/Sur, Üniversite Mezunu, Veteriner Hekim.
86. Ramazan Geçer, 1962, 5 Nisan Mahallesi/Bağlar, İlkokul Mezunu, Serbest Meslek.
87. Recep Anar, 1968, Merkez/Yenişehir, Üniversite Mezunu, Memur.
88. Remzi Özgezerim, 1960, Lalebey Mah/Sur, Lise Mezunu, Emekli.
89. Rindi Ömeroğlu, 1949, Çitlibahçe Köyü/Hazro, Okuryazar Değil, Ev Hanımı.
90. Selahattin Ekinci, 1981, Tavşantepe Köyü/Çınar, Üniversite Mezunu, Mühendis.
91. Selim Ömeroğlu, 1954, Koçbaba Köyü/Hazro, Okuryazar, Emekli.
92. Semih Altan, 1978, Toplu Köyü/Çermik, Üniversite Mezunu, Veteriner Hekim.
93. Sevgi Özgezerim, 1968, Merkez/Sur, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.
94. Süreyya Kaçar, 1970, Kemaliye Mah/Ergani, Üniversite Mezunu, Tekniker.
95. Şafak Orman, 1980, Merkez/Çınar, Üniversite Mezunu, Öğretmen.
96. Şahin Satılış, 1967, Merkez/Bağlar, Üniversite Mezunu, Memur.
97. Şükran Yılman, 1985, Hızırilyas Mah/Sur, Üniversite Mezunu, Memur.
98. Tahsin Oruç, 1960, Keklik Köyü/Ergani, Ortaokul Mezunu, Hayvancılık.
99. Uğur Berk, 1977, Mermeri Köyü/Sur, Üniversite Mezunu, Makine Mühendisi.
100. Yücel Özgezerim, 1978, Kıtılbal Mah/Sur, Üniversite Mezunu, Veteriner Hekim.

